

סרט.שיעור

סרטים וערכת פעילות

השונה והזר
ללא סוכר

השונה בחברה

כדי להבין מה יוצר שונות או אחרות ראוי להתייחס למושגים משמעותיים אחדים:

נורמות

כללי התנהגות המקובלים בחברה במצבים ספציפיים ומצופה שיתנהגו לפיהם. הנורמות משתנות מחברה לחברה ומהוות מעין קוד התנהגות מחייב באותה חברה. ככל שהחברה סגורה יותר המחויבות לנורמות המקובלות תהיה גדולה יותר.

סטיגמה

אפיון של אדם כשונה מאחרים לשלילה. בעל הסטיגמה נתפס אדם רע, חלש, נכשל, מוגבל או בעל מום ולכן הוא הופך בעיני החברה לאדם פחות ערך ונחות. לחברות שונות בעולם יש נורמות התנהגות שונות, ובהתאם לכך משתנות גם הסטיגמות המוטלות על חבריהן. התנהגות שתיחשב בחברה אחת נורמלית ורגילה, עשויה להדביק סטיגמה על אדם שנוהג לפיה בחברה אחרת.

סטריאוטיפ

הכללת יתר המייחסת תכונות לקבוצת אנשים, בדרך כלל על בסיס אתני, עדתי או מגדרי. כמו הסטיגמה, גם הסטריאוטיפ משמש כלי עזר לעיבוד ולקידוד נתונים הנקלטים מהסביבה החברתית שבה מתפקד האדם. הסטריאוטיפ לוקה בפשטנות ובצמצום יתר של תופעות חברתיות. הוא מתבסס על חשיבה מכלילה הנוטה להתעלם מפרטים חשובים ומתכונות בלעדיות של מושאיו וממהרת לקטלג אותם על פי קטגוריות חברתיות.

"צל"

על פי קרל יונג: "החלק הנחות והבלתי מפותח של האישיות, הכולל בעיקר את התכונות הנחשבות שליליות. בגלל אי התאמתן של איכויות הצל לעמדות של התודעה, נוטה ה'אני' להכחיש את קיומן ולהדחיק אותן ללא מודע, משם

הן פועלות. תפקיד המודעות להעלות לתודעה את חלקי הצל, לשחרר את האנרגיות הטמונות בצל ולאפשר להן לעבור התמרה בשירות ההתפתחות". הדברים באים לידי ביטוי באמצעות השלכה של הצל שלנו על אדם אחר או על קבוצה אחרת, והתוצאה היא שאנחנו מאשימים, מבקרים או מתנקמים בגללו. אם החומר המושלך חיובי, אנחנו יכולים להעריך, לאהוב, לקנא או אפילו לשנוא את האחר על שיש לו מה שאין לנו. מכיוון שאיננו יכולים לשנות אחרים אלא רק את עצמנו, השינוי נעשה בדרך כלל רק כאשר אנחנו מודעים למרכיבים הדורשים שינוי באמצעות השתקפותם במישהו אחר. כל זמן שמרכיבים אלה קבורים בלא מודע האישי איננו יכולים להגיע אליהם ומובן שאיננו יכולים לשנותם.

מטרת הערכה שלפניכם להעלות על פני השטח התמודדויות מורכבות עם סוגיות העוסקות בחיי היומיום והקהילה. דרך התבוננות במצבי חיים ובמערכות יחסים אצל ה"אחרים" שבסרטים וניתוחם ניתן להגיע לתובנות אישיות וקבוצתיות על פי קבוצת ההשתייכות של כל אחד ואחת.

כדאי לנתח את הסרטים תוך התייחסות לנושאים האוניברסליים העולים בהם, כמו יחסים בין דוריים, התמודדותו של השונה בקבוצת ההשתייכות שלו, יכולת ההכלה ועוד. הזרה של נושאים רגישים והעברתם לאחרים מאפשרת התבוננות עמוקה יותר ומאיימת פחות, מכיוון שהדברים קורים "שם", אצל האחר. מומלץ להפנות את המבט למה שקורה אצלי - או אצלנו - רק בשלב השני, לאחר הניתוח של האחרים.

אחד הדברים הבולטים בכל הסרטים הוא מידת השיפוטיות הבלתי נסבלת של החברה ושל היחיד שהוא חלק ממנה. קיים קושי גדול לצאת מעמדה זו ללא מרד כלשהו, בעיקר בגיל ההתבגרות, והדבר מתעצם ככל שהחברה סגורה יותר. יש מקום להרחיב בנושא זה במטרה לפתח מסוגלות רבה יותר לכבד ולהכיל את האחר גם במקרה שיש חילוקי דעות עמו, ולאפשר דיאלוג מפרה ובונה שייתן

ללא סוכר

תסריט ובימוי חיים אלבום | עלילתי | 10 דקות | 2005

תקציר

ערב בר המצווה, בין קניות אחרונות לבין חזרה אצל המורה ללימוד הקריאה בתורה בטעמים, חווה דניאל רגע של התבגרות. למרות שנדמה לו כי אביו העיוור לא מבחין בזה, האב בעזרת רגישות יוצא דופן חש בכך. האב נותן לו שיעור קצר כיצד רגישות אנושית מבהירה תמונה לא פחות ממאור עיניים.

נושאים

- **חריגים בחברה** - עד כמה החברה בשלה להכיל בתוכה חריגים?
- **חוסר אונים והיחס לשונה** - כיצד מתבטאים הדברים בדברי חז"ל
- **"עיוור חשוב כמת"** - חז"ל טבעו את הביטוי הזה. האמנם הוא נכון?

מקום לכל אחד. הדבר נכון גם ביחסים הבין דוריים. ההיררכיה מקשה לעתים על ניהול שיח נכון ומכבד. חשוב לזכור שבין אם אני הבוגר והמנוסה ובין אם אני הצעיר והיודע אין מקום לבטל את דעתו ואת רגשותיו של האחר. דיאלוג מכבד, אהבה וניסיון אמיתי להבין את השני טומנים בחובם סיכויים רבים לאין ערוך לקשר מוערך, מכבד ואוהב.

פרומה לאור

פסיכותרפיסטית ויועצת חינוכית

ניתוח תוכן ושפה קולנועית

תוכן

1. דמויות

הדמות הראשית

דניאל, ילד בן 13 ערב בר המצווה שלו. דניאל רוצה להרגיש מבוגר, מבקש עצמאות, שחרור, אחריות על מעשיו ועל בחירותיו. אך יש כבלים שהוא אינו יכול להשתחרר מהם. ראשית, יש לו אבא עיוור שהוא צריך לעזור לו. שנית, הוא עדיין ילד ונזקק בעצמו להגנה של מבוגר. הבנה זו מתבהרת ברגע שהוא מותקף באמצע היום בשכונת מגוריו. התקיפה מחדדת אצל דניאל את ההבנה שבין אם הוא רוצה ובין אם לאו עליו ללמוד להגן על עצמו. יחד עם זאת הוא רוצה לדעת שברגעים כאלה יהיה מישהו נוסף שיוכל לגונן עליו. הוא מרגיש כי העובדה שאבא שלו עיוור גורמת לאב להיות חלש וחסר אונים ולכן הוא לא יכול לסמוך עליו שיוכל לעזור לו בעת צרה.

דמויות המשנה

אבא של דניאל, עיוור. בתוך הבית הוא מתפקד כאדם עצמאי ופעיל שמנהל אורח חיים נורמלי. הוא בעל משפחה, הוא עובד, הוא עוזר לדניאל להתכונן לקריאה בתורה והוא מציב לו גבולות כהורה. לאט לאט מתחולל מהפך מדמות של עיוור לדמות של אבא רגיש שמגדל ומטפח את בנו.

מערכות היחסים

בחלק הראשון של הסרט דמותו של דניאל מעוצבת כ"מבוגר האחראי" ביחסיו עם האב. בסצנת הפתיחה רואים את דניאל מוביל את אביו ותומך בו בדרכם חזרה מקניות משותפות, ובתוך כך הוא עוזר לאביו להתחמק משכן טרחן. האב נזכר כי שכחו לקנות עוגה מיוחדת ללא סוכר לאם, הבן מרגיע אותו שהוא זכר ואפילו בדק, אבל לא הייתה עוגה כזו בחנות. בהמשך יש שינוי במערך הכוחות והאב מתנהג כאב שמנהל את העניינים. הוא קורא עם דניאל את הפרשה לקראת שבת בר המצווה שלו, הוא מזהיר אותו לפני שהוא יוצא לבד עם האופניים לקנות את העוגה, והוא צועק על דניאל כאשר הוא אומר כי אינו רוצה לקרוא בתורה. בסוף הסרט, למרות שהוא עיוור הוא

2. הקונפליקט הדרמטי

דניאל מתמודד עם הקושי להיות בן להורה עיוור ועם מציאות חדשה שהגיל שלו, ערב בר המצווה, מזמן עבורו. הוא מבין שההתבגרות מביאה עמה מצבים שבהם עליו להתמודד עם המציאות באופן ישיר ללא תיווך והגנה של מבוגר.

3. מבנה הסרט

אקספוזיציה – דניאל מוביל את אביו הביתה לאחר קניות משותפות. אביו נתמך בו. **אירוע מחולל** – המאורע שמחולל את הקונפליקט הוא שהאב שוכח לקנות עבור האם עוגה ללא סוכר.

נקודות מפנה והתפתחות בעלילה – הצעתו של דניאל לרכוב על האופניים לבד כדי לקנות עבור אמו עוגה ללא סוכר מתגלה כרגע שבו מתחילה התבגרות, רגע שלא יישכח כנראה לעולם. הרכיבה על האופניים משרטטת מצב של חופש ועצמאות, לונג שוט (צילום פתוח) של מרחב כשדניאל רוכב לבד ולא מחויב לעזור לאביו. בזמן הרכיבה הדניאל מותקף, ובשונה מתחילת הסרט הוא מרגיש חסר אונים. דניאל התעקש לרכוב לבד על האופניים כדי לקנות את העוגה. אביו לא מרוצה מהרעיון אבל דניאל מבקש חופש ועצמאות ולבסוף האב מכבד את בקשתו ומאפשר לו ללכת לבד. הבחירה של דניאל גורמת לו להיחשף לתקיפה מצד עברייני שכונתו, והתקיפה גורמת לו תחושה חזקה של חוסר אונים ושל חולשה, והוא מרגיש שאין מי שיגן עליו. כשדניאל חוזר הביתה ובוחר לא לספר לאביו את אשר אירע לו הוא בעצם מבטא בכך את התחושה שהוא לא סומך על האב ולא מצפה ממנו שיגן עליו. הוא חש חסר אונים כמו אביו, ומצב זה גורם לו להתפרצות ולהחלטה שהוא לא יקרא בתורה בשבת. יחסו לאב הופך מנוכר וכמעט מזלזל. האב שאינו מבין מה קרה לדניאל מנסה לגשש ולהבין מה הסיפור.

נקודת מפנה נוספת היא בחירתו של דניאל לצאת מהבית בידיעה שאביו לא יכול להתמודד עם מצב כזה. למרות הקושי האב יורד למטה וקורא לדניאל. דניאל רואה את אביו בחולשתו, וברור שיכולתו לראות מטשטשת את מערך הכוחות האמיתי בין האב לבנו. הילד שיוצא מהבית הופך עד לניסיון הגישוש הגמלוני של אביו אחריו.

הז'אנר והשפה הקולנועית

בסרט משתקף הפער בין מה שהצופה רואה לבין מה שהדמות בסרט רואה. דניאל עושה מניפולציה על אביו בעזרת העובדה שהוא רואה ואביו לא. יש קו עדין בין מצב שבו האב נתמך על ידי הבן לבין מצב שבו האב הוא הסמכות ההורית שמנחה את הילד ומציבה לו גבולות. דניאל משתמש בעובדה שהוא רואה ואביו אינו רואה. באחת הסצנות הוא נכנס לחדר פצוע ולא מספר מה קרה לו, בסצנה אחרת אביו מחפש אותו וקורא לו כשהוא עומד סמוך אליו. הצופה רואה מה שהאב לא רואה, ועל כן הוא יכול להזדהות במקביל הן עם האב והן עם הילד. הצופה משמש מעין עין נוספת מול ה"עיוורון" של האב והבן גם יחד. מעבר לנושא העיוורון הסרט משמש משל למערכת היחסים בין הורים לילדים. חוסר היכולת "לראות את האחר" במצבים שונים בחיים, בין אם מדובר בילד שאינו רואה את הצד של ההורה ובין אם מדובר בהורה שלא רואה את הצד של הילד, בעיקר בתקופת גיל ההתבגרות.

פס הקול אינו מדגיש את ההבדל העקרוני בין השימוש שעושה אדם עיוור בקולות לבין השימוש שעושה בהם אדם רואה. העיוור משלים מידע בעזרת חוש שמיעה מפותח. פס הקול בסרט אינו מפותח ואינו רגיש לצלילים עדינים שבדרך הכלל האדם הרואה מתעלם מהם. פס הקול של האב הוא מן הסתם בעל עושר רב יותר של צלילים המספרים לו את המציאות. פס הקול בסרט, באופן מכוון, לא מאפשר לנו להיכנס לעולמו של האב אלא משקף את עולמו של דניאל בלבד.

העלילה נעה בין פנים הבית לבין החוץ. בתוך הבית יש מבנה משפחתי נורמלי של אב ובן. האב מתפקד כהורה המציב גבולות ומנווט את חייו של הבן. מחוץ לבית הדמויות חשופות. בסצנה הפותחת הבן מגונן על האב, בסצנת התקיפה הבן חשוף ואין מי שיגונן עליו, ובסצנה הסיום בכניסה לבית לכאורה הבית נוכח אך ללא ההגנה שיש בתוך תחום הדירה. האב חשוף, הבן לא מגונן עליו ושם נוצר היפוך. ברגע הזה האב מגונן על הבן. באופן סימבולי, הלוקיישן שמסמל את הפער בין הפנים לחוץ מרמז למעשה על כוחן של העיניים. מעבר לכך שהעיניים משמשות אמצעי לדעת מה קורה בחוץ הן גם מהוות חלון לנשמה. דרך העיניים ניתן גם לחדור ללב של הזולת ולהבין את תחושותיו.

הבחירה לקרוא לסרט "ללא סוכר" מתמצתת אולי את החוויה של גדילה והתבגרות בבית שבו אחד מבני המשפחה הוא חריג. פעמים רבות דרישותיו של החריג מבני משפחתו מביאות אותם להתמודד עם מציאות לא נעימה וחושפות אותם לחולשה האנושית ולתגובות מרושעות מצד הסביבה.

שיא – דניאל מגלה לאביו שהוא עומד לידו. ברגע הזה מתרחש ההיפוך. מערכת היחסים בין האב לדניאל מתהפכת. האב הופך להיות הדמות החזקה בעלת העוצמה שמבינה את המצב ופועלת בבגרות ובאהבה. ברגע זה האב הוא המשמש משענת והבן נסמך עליו.

סוף – דניאל מקבל את החיבוק של אביו ומסכים להיתמך על ידי האב כיאה למערכת יחסים בין אב לבנו. סצנת הסיום היא היפוך של סצנת הפתיחה שבה האב נשען על בנו.

שפה קולנועית

הנרטיב

סרט עלילתי קצר שמציג רגע אחד של התבגרות. הילד מתבגר והדבר ניכר גם במערכת היחסים שלו עם אביו. בר מצווה הוא טקס ההתבגרות היהודי המובהק. מרגע זה האחריות של מעשיו של הנער היא עליו ולא על הוריו. הסיפור מכווץ את הרעיון הזה לרגע אחד שבו הילד רוצה שאביו ימשיך יגונן עליו אך בו זמנית הוא יודע כי זה לא יקרה עוד ולכן הוא מרגיש חשוף. ברגע שהוא מרשה לעצמו להרגיש חשוף ולוקח אחריות על מעשיו ועל בחירותיו הוא נכנס לעולם המבוגרים, לעולם של מורכבות, לעולם שבו טוב ורע, חלש וחזק, כועס ומוחל מתקיימים זה לצד זה. אחרי שהבן מטיח באב את המשפט "אתה לא יכול לעשות כלום אבא", האב בסגנונו העדין מראה לו שהוא כן יכול, הוא מלטף אותו והמעשה הקטן הזה גורם להיפוך ויוצר מערכת יחסים חמה בין האב לבן. לאב יש "עיניים" אחרות שרואות ללב.

העלילה מתרחשת ערב בר המצווה של דניאל. זהו זמן של בגרות, זמן שבו הנער מתחיל לחוות את עצמו כישות נפרדת ממשפחתו ומהוריו. בזמן הזה מתרחש בסרט רגע קטן המשאיר רושם עמוק על מעורבים בו ללא כל הכנה מוקדמת, בדומה לרגעים בלתי צפויים אחרים. לכאורה מדובר בשלב התבגרות שבו הילד שעד כה היה בדרך כלל חלש יותר מההורה הופך לעצמאי יותר. ההורה מייצג באופן נורמלי דמות שכבר עברה את שלב ההתבגרות והיא חסונה ומגוננת. ההורה אמור לחנוך את בנו לקראת צאתו לחיים הבוגרים והעצמאיים. הציפייה היא כי כאשר דניאל יקרא את פרשת השבוע לפני מתפללי בית הכנסת ויחווה את טקס ההתבגרות היהודי הקלאסי הדבר יהווה אבן דרך משמעותית עבורו. אולם הרגע המחולל קורה קצת קודם לכן, כאשר דניאל מותקף בדרכו לביתו. הוא חווה חוסר אונים וחש כי אין מי שיגן עליו. דניאל מבין שהוא צריך להיות המגן של עצמו ואז הוא חווה רגע של בגרות. ברגע הזה מתחוויר לו כי לא רק הוא חלש אלא גם אביו, שאמור להיות המבוגר שמגן עליו חלש.

מתודיקה

פירוט הנושאים והרחבת הדין

חריגים בחברה

דרך מערכת היחסים הנפרסת בין אב עם מוגבלות לבין בנו הבריא עולה שאלה רחבה יותר: כיצד עיוורים, וחריגים בכלל, יכולים להשתלב בחברה, הן בתפקידי מפתח והן בחיי היומיום. במדינת ישראל חיים כיום (2013) למעלה מחצי מיליון אנשים בעלי מוגבלות פיזית, שכלית או נפשית, ומהם כ-23 אלף עיוורים ולקויי ראייה בדרגה גבוהה. אנשים אלה מופלים לרעה ברבים מתחומי החיים. שיעור האבטלה של העיוורים מרקיעי שחקים. מקומות ציבוריים רבים אינם נגישים בפניהם, ולא אחת הם נשלחים לגור במוסדות מרוחקים ומבודדים מן הרחוב ומכך נוצר מעגל קסמים. חוסר היכולת של מוגבלים ללמוד עם אנשים שאינם מוגבלים, לקנות באותן חנויות ולצרוך תרבות, ספורט ובידור יחד אתם מונעת מגע ישיר בין שתי האוכלוסיות. כתוצאה מכך נמנעת ההזדמנות להפריך את הדעות הקדומות והן רק מתחזקות, וכך הפער בין שתי האוכלוסיות הולך ומתרחב. (כאן המקום לציין שישנן לא מעט עמותות הדואגות לצרכי העיוורים).

חוסר אונים והיחס לשונה

חוסר אונים הוא תחושה של מגבלה פנימית שלא מאפשרת לאדם לממש את רצונו ברגע מסוים, וזו למעשה חוויה המשותפת לכל האנושות. רגעים כאלה מחדדים את חוסר השליטה של האדם בעולמו ומביאים עמם תחושות לא נעימות של חולשה, פחד, תלות וכדומה. כל אדם מנסה להגן על עצמו מפני מצבים אלה ופועל במטרה שלא להגיע לתחושה של חסר אונים. ייתכן כי הקושי של החברה מול החריגים טמונה בחלקה בעובדה שהם מהווים עבורה השתקפות של החולשות האנושיות ומציגים את המצבים שבהם כל אדם עלול לחוש חסר אונים.

"לפני עיוור לא תתן מכשול"

התורה (ויקרא יט יד) מגוננת על העיוור במצוות לא תעשה ובכך אוסרת על ניצול חולשת העיוור והכשלתו. בחז"ל יש התייחסות גם לעיוור פיסי וגם "לעיוור תבוני". איסור זה מונע מהעיוורון של האחד להפוך להיות יתרון של האחר. ומבקשת שהאדם יכיר במגבלות של האחר ויסייע לו.

"עיוור חשוב כמת"

בגמרא בנדרים סד ע"ב נאמר: "תניא, ארבעה חשובין כמת: עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים". משפט קשה זה של חז"ל צריך ברור: נדמה כי אין בגמרא הגדרה של מצב פיזיולוגי אלא תפיסה פסיכולוגית של אנשים אלה בעיני עצמם ובעיני הסובבים אותם. הם יכולים להיות חכמים ונבונים, צדיקים וגומלי חסדים, אבל העבדה שהם עניים, מצורעים, עיוורים או חסרי בנים הופכת אותם לחסרי חשיבות. על כך יש מקום לשאול, האם ייתכן כי העובדה שאדם אינו יכול לחוות את העולם בעזרת חוש הראייה גורמת לכך שחוויות חיייו חסרה עד כדי כך שיאמרו עליו שחיייו אינם חיים ולכן יש מקום לפטור אותו ממחויבות שונות? האם היום, לאחר שהומצאו טכנולוגיות חדישות ולאחר שחל שינוי ביחס לחריג בחברה, דברים אלו עדיין רלוונטיים?

נושאים לדיון

1. האם אנו פוסלים במומנו?
2. האם אנחנו יכולים לראות את האחר מבלי לראות בו את עצמנו?
3. כמה סבלנות יש לנו להכיל שונה מאתנו?
4. כיצד מתייחסת ההלכה לעיוור? האם הוא רשאי להתמנות לתפקיד ציבורי?
5. עד כמה אפשר להגמיש גבולות כדי לעזור לעיוור להיכלל בציבור?
6. האמנם החברה המודרנית, שפיתחה טכנולוגיות המקלות על חיי העיוור, בשלה באמת לקבל את העיוור?

מקורות

"תני רבי ישמעאל: משל למלך שהיה לו פרדס והיה בו פְּפִירוֹת נאות, והושיב בו המלך שומרים אחד חגור ואחד סומא ואמר להן: היוהרו על ביכורות הנאות האלו. לימים אמר חגור לסומא: בכורות נאות אני רואה בפרדס. אמר לו סומא: הבא ונאכל. אמר לו חגור: וכי יכולני להלך? אמר סומא: וכי רואה אני? רכב חגור על גבי סומא ואכלו את הביכורות והלכו וישבו להם איש במקומו. לימים נכנס המלך באותו פרדס. אמר להן: היכן הם הביכורות הנאות? אמר לו סומא: אדוני המלך, וכי רואה אני? אמר לו חגור: אדוני המלך, וכי יכול אני להלך? אותו המלך שהיה פיקח מה עשה להן? הרכיב חגור על גבי סומא והתחילו מהלכין. אמר להן: כך עשיתם ואכלתם את הביכורות. כך לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא אומר לנפש: מפני מה חטאת לפני? אמר לפני: ריבון העולמים, אני לא חטאתי, הגוף הוא שחטא. משעה שיצאתי ממנו כציפור טהורה פורחת באוויר אני, מה חטאתי לפניך? אומר לגוף: מפני מה חטאת לפני? אמר לפני: ריבון

הרחבה לתחומים נוספים

מקורות נוספים להעשרה בנושאים משיקים

הרב אלישע אבינר, "היחס לשונה", באתר של ישיבת ההסדר ברכת משה, מעלה אדומים:

<http://www.ybm.org.il/hebrew/LessonArticle.aspx?item=2590>

אביעד הכהן, "על העיוורון והיחס לאנשים עם מוגבלות", באתר דעת:

<http://www.daat.ac.il/mishpat-ivri/skirot/264-2.htm>

חנה פרידמן, "העיוור בהלכה", באתר דעת:

<http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/michlol/fridman1.htm>

סרטים נוספים בנושא

"צבע גן עדן", מאג'יד מאג'ידי, איראן, 9991

"אורות הכרך", צ'רלי צ'אפלין, ארצות הברית, 1391

סרטי מעלה בנושא

"תפילה זכה", שרה בק

"יעקב ואני", חנה אלבז

"אליוקים", מירי בוקר

"קצת אחרת", רחלי גדות שייפלד

העולמים, אני לא חטאתי, נשמה היא שחטאה. משעה שיצתה ממני כאבן שהושלך על גבי קרקע אני נשלך, שמא חטאתי לפניך? מה הקדוש ברוך הוא עושה להן? מביא נשמה וזורקה בגוף ודן שניהם כאחד, שנאמר (תהלים נ') 'יקרא אל השמים מעל [ואל הארץ לדין עמו]', 'יקרא אל השמים מעל' - להביא את הנשמה, 'ואל הארץ' - להביא את הגוף 'לדין עמו' (ויקרא רבה, פרשה ד', סימן ה').

האדם נחשב לסומא ביחס לאמת. לא תמיד ניתן לראות מיד מהי האמת. חז"ל אמרו שהעולם נקרא עולם משום ההעלם של הקדוש ברוך הוא נמצא בתוכו. לפי המדרש הנשמה היא שרואה את האמת והגוף צריך ללכת עם הנשמה ולממש את המציאות שהיא מבהירה לו. לאורך כל חייו האדם צריך לעמוד בחיפוש אינסופי אחר האמת, אחר הקדוש ברוך הוא. העיוורון מאפשר לו בחירה בין הטוב לרע. לו היה ברור מהי האמת לא היה מקום לבחירה חופשית. במדרש מוצג היחס בין הגוף לבין הנשמה כשהשאלה מי משניהם אחראי למעשי האדם. אם הנשמה היא שאחראית למעשים משמעות הדברים היא שהראייה אינה ראיית עיניים טכנית אלא ראייה פנימית שנובעת מהנשמה. כאשר אדם עושה מעשה כלשהו הגוף הוא רק כלי לבצע את הרצון שמתהווה בנשמה. ומכאן שבנמשל הגוף הוא העיוור והנשמה היא החיגר, כלומר, היא מוגבלת בעשייה ובמימוש. לפי פרשנות זו העיוור אינו עיוור באמת, משום שמקור הראייה אינו פיזיולוגי אלא רוחני, וממילא הנשמה היא שמבחינה בין טוב לרע, ועל כן המגבלה של העיוורון הפיזי מגבילה רק את עולם החומר אולם בעולם הרגש והרוח אין עיוורון כלל.

בסרט שלנו נראה שהאב העיוור רואה בדיוק מה עובר על בנו, והבן הרואה מגשש אחר דמותו של אביו ורק בסוף מצליח "לראות" אותו באופן בהיר.

מושגים שניתן להנחיל

כיבוד הורים, בר מצווה, היחס לחריג, התבגרות, אלימות

חומרי הלימוד בחוברת זו מבוססים על הרצאות וסדנאות שערכו אנשי בית הספר "מעלה".
הסרטים, אשר נוצרו כסרטי גמר של סטודנטים לטלוויזיה וקולנוע, מציגים פיסת עולם
מחיהם של היוצרים, יהודים וישראלים החיים בעולם המודרני ומנסים לחבר בין העולמות.
איכותם הקולנועית והסיפור שהם מספרים הפכו אותם ליצירה אמנותית המשמשת
כלי חווייתי להעברת מסרים. לאור הצלחת הערכה הקודמת בנושא שבתות וחגים, אנחנו
שמחים להגיש לכם את הערכה הזו העוסקת ב"זר והשונה" בליווי מקורות וניתוח הסרטים.

כתיבה: חלי רוזנברג | עריכה: עינת קאפח, רויטל שטרן

2017

באדיבות

